

VIOLÈNCIA(ES) A L'AMÈRICA LLATINA

CAUSES, CONSEQÜÈNCIES I OPORTUNITATS DE
CONSTRUCCIÓ DE PAU

30 DE MAIG 2017

CENTRE D'ART CONTEMPORANI CAN SISTERÉ

Carrer de Sant Carles, s/n, Santa Coloma de Gramenet

INSTITUT
CATALÀ
INTERNACIONAL

PER LA PAU

SEMINARI DE REFLEXIÓ

L'Institut Català Internacional per la Pau (ICIP) fou creat pel Parlament de Catalunya a finals del 2007, com a desplegament del previst a la Llei de Foment de la Pau. La finalitat bàsica de l'ICIP és promoure la cultura de la pau a Catalunya i al món, promoure la resolució pacífica i la transformació dels conflictes i fer que Catalunya tingui un paper actiu com agent de pau. Les activitats de l'ICIP estan relacionades amb la recerca, la transferència de coneixement i la difusió d'idees, així com amb la intervenció sobre el terreny.

www.icip.cat / icip@gencat.cat
@ICIPeace

VIOLÈNCIA(ES) A L'AMÈRICA LLATINA

CAUSES, CONSEQÜÈNCIES I OPORTUNITATS DE CONSTRUCCIÓ DE PAU

Més enllà de les dinàmiques que caracteritzen els conflictes armats, existeixen diverses realitats socials en què els nivells de violència directa, cultural i estructural són extraordinaris. Acostumen a ser contextos urbans, en els que la població jove té un rol fonamental i on la manca d'oportunitats de desenvolupament personal o les enormes desigualtats socials desemboquen en nivells de frustració social molt elevats. La cultura de la violència, la presència massiva d'armes, el paper de les xarxes de crim organitzat i les activitats il·legals o bé la incapacitat de l'Estat per donar resposta als efectes i causes de fons d'aquests fenòmens, són alguns dels factors que acaben configurant realitats socials generadores d'una violència verda-derament letal entre la població, especialment entre els col·lectius de dones i de joves.

La "violència no convencional", com està sent categoritzada en nombrosos estudis, és l'objecte d'estudi del seminari en el qual l'ICIP aposta per centrar-se en alguns casos concrets de l'Amèrica Llatina, regió en la qual existeixen contextos que exemplifiquen totes aquestes dinàmiques. L'objectiu és entendre els efectes i causes de fons d'aquest tipus de violència i reflexionar sobre les estratègies i iniciatives socials de resistència, resiliència, transformació de conflictes i construcció de pau que intenten donar resposta a aquesta realitat.

9:15h

ACREDITACIONS

9:30h-10:00h

BENVINGUDA INSTITUCIONAL

Il·lma. Sra. Núria Parlon, alcaldessa de Santa Coloma de Gramenet
Sr. Xavier Masllorens, president de l'ICIP

10:00h-11:00h

CONFERÈNCIA INAUGURAL

VIOLÈNCIES NO CONVENCIONALS: ENTENDRE LES CAUSES I CONTEXTUALITZAR EL FENOMEN.

Luis Jorge Garay, *economista*

PAUSA

11:30h-13:30h

TAULA RODONA 1

NATURALESIA, CARACTERÍSTIQUES I CONSEQÜÈNCIES DE LES VIOLÈNCIES.

- **Guerra, pau i treva en els grups juvenils de carrer**
Carles Feixa, *Universitat de Lleida*
- **Anàlisi comparativa de violències urbanes a Colòmbia i el Brasil**
Juan Carlos Garzón, *Fundación Ideas para la Paz*
- **Conseqüències de les violències en la població: desplaçament i noves formes de victimització**
Stephan Sakalian, *Comité Internacional de la Cruz Roja*

PAUSA

15:00h-17:00h

TAULA RODONA 2

DE LA SECURITITZACIÓ A LA TRANSFORMACIÓ. RESPOSTES I POLÍTIQUES DAVANT DE LES VIOLÈNCIES.

- **Hondures i Guatemala. El fracàs de las polítiques públiques de securitització: de la repressió a l'asfíxia social de l'espai públic**
Sergio Maydeu, *investigador*
- **El Salvador. De la negociació amb les maras a la repressió més brutal**
Roberto Valencia, *El Faro*
- **Alternatives a la guerra contra les drogues**
Mabel González, *Norwegian Centre for Conflict Resolution (NOREF)*

PAUSA

17:30h-19:30h

TAULA RODONA 3

RESISTÈNCIA I RESILIÈNCIA DAVANT LES VIOLÈNCIES. ESTRATÈGIES DE CONSTRUCCIÓ DE PAU.

- **Els nous contextos de la (es) violència(es) a Mèxic: la lluita contra la impunitat des del dret a la veritat**
Arturo Landeros, *Taula per Mèxic*
- **El Salvador. Pau en una cultura de mort**
Jaime Comabella, *Universidad Centroamericana José Simeón Cañas (UCA)*
- **Brasil. La construcció de la pau i la seguretat davant de la violència i la desigualtat socioeconòmica**
Valdênia Paulino, *activista de drets humans*

19:30h-20:00h

SESSIÓ FINAL

CONCLUSIONS I RECOMANACIONS

Oscar Mateos, *membre de la Junta de Govern de l'ICIP*

A
M
A
R
G
O
P

LUIS JORGE GARAY

Va cursar estudis d'Enginyeria Industrial, de màster en Economia a la Universitat de los Andes (Colòmbia) i de doctorat en Economia a l'Institut Tecnològic de Massachussets (EUA). Actualment és coordinador d'investigacions a Planeta Paz, director del Procés Nacional de Verificació de la Comissió de Seguiment a la Política Pública sobre Desplaçament Forçat (que reporta a la Cort Constitucional de Colòmbia), director acadèmic de Scientific Vortex Group, director del comitè acadèmic del Centre Internacional d'Estudis sobre Xarxes Il·lícites Transnacionals (Itàlia) i professor visitant de Link Campus University a Itàlia. És autor de nombrosos llibres i de més de noranta articles en revistes especialitzades sobre temes com comerç internacional i integració econòmica; migració internacional; desenvolupament industrial; exclusió social; globalització; desplaçament forçat i victimització; captura i reconfiguració de l'Estat; construcció de societats, i socioecologia política de l'explotació de recursos naturals no renovables.

CARLES FEIXA

És catedràtic d'antropologia social a la Universitat de Lleida. Doctor per la Universitat de Barcelona i Honoris Causa per la de Manizales (Colòmbia), s'ha especialitzat en l'estudi de les cultures juvenils amb investigacions sobre el terreny a Catalunya i Mèxic. S'ha interessat per temes com la violència, la ciutat, l'esport, la memòria oral, la immigració, els moviments socials i les cibercultures. Entre els seus llibres destaquen *La joventut com a metàfora* (Barcelona, 1993), *De joves, bandes y tribus* (Barcelona, 1998; 4ª edició 2008) i *Global Youth?* (& P. Nilan, London & New York, 2006). És coeditor de la revista *Young* (Londres/Delhi) i membre del consell editorial de *Nueva Antropología* (Mèxic), *Revista Latinoamericana de Ciencias Sociales, Niñez y Juventud* (Colòmbia), *Mondi Migranti* (Itàlia) i *Anàlisi Social* (Portugal), entre altres. Ha estat assessor per a polítiques de joventut de Nacions Unides i vicepresident del comitè de recerca "Sociologia de la Joventut" de la *International Sociological Association*.

JUAN CARLOS GARZÓN

És investigador de la Fundació Ideas para la Paz (Colòmbia) i membre del Woodrow Wilson Center (EUA). Actualment, treballa com a assessor regional del Instituto Igarapé (Brasil) per la Iniciativa de Reducció d'Homicidis a l'Amèrica Llatina. A banda, ha estat consultor internacional per al Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament, l'Organització dels Estats Americans (OEA) i la Universitat de les Nacions Unides. Garzón va treballar a la Secretaria d'Affers Polítics de l'OEA i a la Missió de Suport al Procés de Pau de l'OEA a Colòmbia. Adicionalment, ha estat assessor de la Vicepresidència de la República i del Ministeri de Justícia i del Dret a Colòmbia. Garzón també és polítòleg de la Universidad Javeriana (Colòmbia), especialista en Teoria i Resolució de Conflictes Armats de la Universidad de los Andes i va rebre el títol de màster en Estudis Llatinoamericans per la Universitat de Georgetown (EUA). Ha publicat múltiples articles en anglès, portuguès i castellà sobre el crim organitzat, la violència urbana, la seguretat ciutadana i la política de drogues.

STEPHAN SAKALIAN

És coordinador d'operacions per a les Amèriques del Comit  Internacional de la Creu Roja (CICR), amb un focus especial en les activitats al Canad , els Estats Units, Mèxic, l'Am rica Central, Cuba i Haití. A l'Am rica Llatina i el Carib s'ha centrat en l'àmbit humanitari relacionat amb la violència urbana, detencions i immigració. Entre 2010 i 2014 va ser cap del projecte pilot del CICR sobre violència armada en entorns urbans de Rio de Janeiro. Juntament amb un equip multidisciplinari, va ser l'encarregat de desenvolupar una sèrie de programes en col·laboració amb les autoritats brasileres i la Societat Nacional de la Creu Roja que tenien l'objectiu de prevenir i reduir l'impacte de la violència urbana en la població de les faveles. Prèviament, va ser cap de la subdelegaci  del CICR a Nyala (Sudan), assessor d'afers multilaterals a l'Àsia-Pacífic, cap de la missió a Sukhumi (Geòrgia), cap adjunt de la delegació regional a l'Àsia Central i delegat en altres contextos com Eritrea, Birmània i la Badia de Guant namo. Sakalian es va graduar a l'Institut d'Estudis Polítics d'Aix-en-Provence (França) i va cursar un postgrau en Transicions Democràtiques en Països Postcomunistes a l'Institut de Ciència Política de Paris.

SERGIO MAYDEU

 s analista en seguretat internacional i consultor en polítiques de desenvolupament i cooperació. Ha treballat en la direcció i gestió de projectes en diverses ONG a Am rica Llatina i Espanya. També ha desenvolupat projectes d'avaluació i de consultoria t cnica per a centres d'investigació i administracions públiques espanyoles i europees. Com a analista internacional,  s col·laborador de diversos centres d'investigació, mitjans de comunicació i portals d'opinió. Entre les seves àrees d'interí i investigació es troben l'estudi i l'anàlisi de conflictes armats, la violència urbana i els estudis humanitaris.

ROBERTO VALENCIA

Periodista base resident a El Salvador des de 2001. Les seves cròniques i reportatges han estat publicats en mitjans com Gatopardo, Courrier international, BBC, Frontera D, El Mundo, El Malpensante, Le Monde Diplomatique, El Faro... i forma part del projecte Sala Negra des que es va concebre.  s coautor dels llibres *Crónicas negras. Desde una región que no cuenta* (Aguilar, San Salvador, 2013) i *Jonathan no tiene tatuajes* (CCPVJ, San Salvador, 2010); autor de *Hablan de Monseñor Romero* (FMR, San Salvador, 2011); i ha estat antologat a *Antología de cr nica latinoamericana actual* (Alfaguara, Madrid, 2012).

MABEL GONZÁLEZ

 s assessora s nior del Norwegian Centre for Conflict Resolution (NOREF).  s experta en conflictes armats i violència organitzada, grups armats no estatals i la seva influència en les polítiques globals, i en mediació i resolució de conflictes. També ha cursat un màster en Terrorisme a la Universitat de St. Andrews (Regne Unit). González ha estat membre de la Unitat del Sud Global per a la Mediació (Brasil). També és professora convidada a la Universitat Complutense de Madrid i a la Fundació Ortega y Gasset. Entre les seves darreres publicacions destaquen els llibres *Narcotr fico y crimen organizado:  Hay alternativas a la guerra contra las drogas?* (Icaria, 2014) i *Mediación con grupos armados no convencionales: experiencias latinoamericanas* (publicat a Rio de Janeiro el gener de 2016).

RI
A
N
M
E
S

ARTURO LANDEROS

Sociòleg i arquitecte, Landeros és Doctor en Sostenibilitat per la UPC. Màster en Estudis Latinoamericans per la UB. Coordinador del programa temporal de Refugi per persones defensores de drets humans amenaçades a Mèxic de l'Associació per la pau i els drets humans Taula per Mèxic.

VALDÊNIA PAULINO

És advocada i activista contra la pobresa i contra la violència als barris més marginals del Brasil. El seu compromís amb els drets humans la va portar a investigar i documentar les denúncies contra la policia sobre tortures, maltractaments, execucions extrajudicials, extorsions i corrupció. Va ser defensora dels ciutadans davant la policia de l'estat de Paraíba des de setembre de 2011 fins que les amenaces de mort la van obligar a deixar el càrrec. Al llarg de la seva trajectòria, ha participat en la creació de diverses organitzacions. El 1987, va ajudar a posar en marxa una casa d'acollida per a noies que volien deixar la prostitució. Poc després, va impulsar el Centre de Defensa pels Drets de la Infància i l'Adolescència (CEDECA) de Sapopemba, que actualment presideix. L'any 2001, va col·laborar també en l'establiment del Centre de Drets Humans de Sapopemba (CDHS), on ara imparteix formació per a educadors i educadores socials, joves de diversos barris perifèrics i grups de dones.

JAIME COMABELLA

És llicenciat en Ciències Religioses per la Universitat San Pio X de Madrid (1999) i en Estudis Eclesiàstics per la Universitat de Deusto (2010). Màster en teologia de l'alliberament per la Universidad Centroamericana José Simeón Cañas (UCA). Des de l'any 1996 és religiós de la congregació dels germans maristes. Fa tres anys es trasllada a El Salvador des d'on treballa a la població de Mejicanos amb alumnes en situació d'extrema pobresa i amb un índex molt alt de violència. Des de fa quasi un any, des de la UCA colidra un projecte que porta per títol "Violència i Reconciliació".

OSCAR MATEOS

És professor i coordinador acadèmic del Grau de Relacions Internacionals de la Facultat de Comunicació i Relacions Internacionals Blanquerna de la Universitat Ramon Llull. Mateos és doctor en Relacions Internacionals, amb menció europea, per la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB); postgrau en Cultura de Pau, i llicenciat en Ciències Polítiques i de l'Administració. Actualment és membre de la Junta de Govern de l'ICIP.